

การศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีการจัดการความขัดแย้งของคาร์ล มาร์กซ์ กับ
การจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี
A Critical Study on Karl Marx's Conflict Management Theory and The
Conflict Management By Buddhist Peace Model

สาริศา สัสสินทร

Sarisa Sassintron

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

โพน นามณี

Phoon namanee

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
Mahamakut Buddhist University Lanna Campus
Corresponding Author, E-mail: saSarisa191@gmail.com

บทคัดย่อ

คาร์ล มาร์กซ์ การแบ่งแยกชนชั้นเป็นชนชั้นปกครองและชนชั้นผู้ใช้แรงงาน ทำให้ชนชั้นปกครองที่มีโอกาสมากกว่าเข้ายึดครองกรรมสิทธิ์แบบผูกขาด เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตที่มีอำนาจมาก เกิดกดขี่ข่มเหงและเบียดเบียนชนชั้นแรงงานจึงกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคม แต่ คาร์ล มาร์กซ์ ก็ได้มองถึงความสำคัญของความขัดแย้งในฐานะที่แรงผลักดันให้มีการปฏิรูปสังคมอย่างจริงจัง โดย คาร์ล มาร์กซ์ ได้นำเอาวัตถุนิยมวิภาษวิธีมาตีความประวัติศาสตร์ อธิบายกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 5 ชนชั้น คือ 1) สังคมดั้งเดิม 2) สังคมทาส 3) สังคมศักดินา 4) สังคมนายทุน และ 5) สังคมนิยม รูปแบบการจัดการความขัดแย้งของ คาร์ล มาร์กซ์ จึงเป็นการจัดการกับระบบชนชั้น โดย คาร์ล มาร์กซ์ ได้แสดงกระบวนการไว้ 4 ขั้นตอน คือ การปฏิวัติชนชั้น การจัดการชนชั้น การสลายชนชั้น และการพัฒนาไปสู่สังคมอุดมคติ

พุทธสันติวิธี หมายถึง แนวทางการสร้างสันติภาพด้วยหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยพระพุทธศาสนาแบ่งความขัดแย้งออกเป็น 2 กลุ่ม คือความขัดแย้งภายในและความขัดแย้งภายนอก มีลักษณะเป็น 2 ประการ คือ ความขัดแย้งในแง่ธรรมเป็นความขัดแย้งเชิงหลักการ ความเห็น ความเชื่อ เรียกว่า ทิฏฐิวิบัติ และความขัดแย้งในแง่วินัยเป็นความขัดแย้งในความประพฤติ เรียกว่าศีลวิบัติ โดยมีปัญจธรรมและอกุศลมูลเป็นรากเหง้าของความขัดแย้งทั้งหมด ความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่อาจส่งผลได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ขึ้นอยู่กับการมุมมองและการบริหารจัดการที่เหมาะสม

แนวทางจัดการความขัดแย้งทางพระพุทธศาสนาใช้หลักอริยสัจ 4 เป็นเครื่องมือวิเคราะห์โดยภาพรวม และบริหารจัดการความขัดแย้งด้วยหลักธรรมต่างๆ

คำสำคัญ: การศึกษาวิเคราะห์, ทฤษฎีการจัดการความขัดแย้งของคาร์ล มาร์กซ์, การจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี

Abstract

Karl Marx, the discrimination is the ruling class and the labor. As a result, the ruling classes have more opportunities to occupy and monopolize at the mode of production and oppressed and persecuted proletariat until it had become a social conflict. However, Marx viewed as the importance of conflict is the driving force for social reform. And he embraced the dialectic materialism to interpret the history of mankind to describe the process of social change within five classes viz., primitive 2) slavery 3) feudal 4) capitalism and 5) socialism. Therefore, Karl Marx's conflict management is dealing with a class system by four-step, it is a class revolution, social classes management, the class breakdown, and the development of an ideal society.

'Buddhist Peaceful Means' refers to the path of creating peace in line with the Buddhist doctrines. In fact, the conflict is divided into 2 types viz., internal and external.

There are two main characteristics; they are the doctrinal conflict that refers to the wrong view or belief and the disciplinary conflict that is called the failure in morality. The unwholesomeness is considered as the causes of conflicts. In addition, the conflict is human nature that may result in both positive and negative that depends on the perspective and proper management. The guideline for conflict management in Buddhism is based on the Four Noble Truths as the overall analysis tool and the conflict management

Keywords: A Critical Study, Karl Marx's Conflict Management Theory, The Conflict Management By Buddhist Peace Model

บทนำ

คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) เป็นผู้หนึ่งที่มีความคิดเข้มข้น มีรูปแบบเด่นชัดมากที่สุดและมีผู้เจริญรอยตามมากที่สุดคนหนึ่งในอันที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งทางด้านชนชั้น แนวความคิดของคาร์ล มาร์กซ์ คือ การปฏิวัติล้มล้างระบบทุนนิยม (Capitalism) และการนำเสรีภาพมาสู่ชนชั้นกรรมาชีพ เพราะคาร์ล มาร์กซ์ มองว่าปัญหาความขัดแย้ง ความรุนแรงทั้งหมดเกิดมาจากความเอาเปรียบเอาระหว่างชนชั้น หมายถึงชนชั้นปกครองและชนชั้นกรรมาชีพ คาร์ล มาร์กซ์ มีปรัชญาทางความคิดว่ามนุษย์ทุกคนจะต้องมีความเท่าเทียมกัน ไม่มีการข่มเหงหรือเอาเปรียบต่อกัน

ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นเป็นสิ่งที่มาในทุกยุคทุกสมัย ไม่เว้นแม้ในยุคพุทธกาล ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นเกิดขึ้นเพราะการมีชนชั้นนั่นเอง หรือที่เรียกว่า วรณะ ซึ่งเป็นตัวกำหนดหน้าที่และฐานะของผู้คนในสังคม พราหมณ์ มีหน้าที่สั่งสอนผู้คนให้มีความรู้ทางด้านขนบธรรมเนียมและประเพณี กษัตริย์ มีหน้าที่ปกครองบ้านเมือง ไวศยะ มีหน้าที่ใช้วาจาค้าขาย ศูทร มีหน้าที่แรงงาน ส่วนจัณฑาลจัดเป็นบุคคลมีดมน ไร้อาชีพของสังคม การจัดชั้นของคนแบบนี้ ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคมอินเดียพุทธกาลเป็นอย่างมาก เช่น การกดขี่ข่มเหงผู้ที่มีวรรณะต่ำกว่า การกีดกันด้านอาชีพ การปิดโอกาสทางการศึกษา (คิลป์ชัย เชาว์เจริญรัตน์, 2558: ออนไลน์) เป็นต้น

พระพุทธเจ้าเมื่อทรงตั้งพระพุทธศาสนาขึ้นได้ปฏิเสธระบบชนชั้นนี้ ทรงเห็นว่าการถือตนเองว่าอยู่วรรณะนั้น สูงกว่าวรรณะนี้เป็นเพียงคำโฆษณาในโลกนี้เท่านั้น (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 13 ข้อ 321: 389) แต่พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับคุณธรรม ศีลธรรม

ดังพระดำรัสโดยสรูปตอนหนึ่งว่า วรรณะทั้ง 4 คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ และศูทร ถ้ามีคุณธรรมแล้วก็ชื่อว่าเสมอกัน โดยทรงเปรียบเทียบว่าถ้าจะนำไม้สาละ ไม้มะม่วง ไม้มะเดื่อที่แห้งมาเผาไฟ ผล คือ เปลวไฟ สีของไฟและแสงไฟที่เกิดขึ้น ก็จะไม่ต่างอะไรกัน (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 13 ข้อ 380: 465) หรือในอัครคัมภีร์ก็มีข้อความแสดงความเท่าเทียมของวรรณะไว้ โดยสรุปว่า การที่พวกพราหมณ์ ยกย่องวรรณะของตนเท่านั้นว่าเป็นวรรณะขาว พวกอื่นเป็นวรรณะดำ พวกพราหมณ์เป็นผู้บริสุทธิ์ พวกอื่นไม่บริสุทธิ์นั้น เพราะมิได้ระลึกถึงเรื่องเก่า แท้จริงที่พวกพราหมณ์ว่า พวกตนเกิดจากปากพรหม เป็นโอรสของพรหมนั้นก็ไม่มีจริง เพราะพราหมณ์ทุกคนก็เกิดมาจากมารดาที่เป็นพราหมณี ต้องตั้งครรรค์ คลอดจากช่องคลอด ต้องดื่มนมไม่มีอะไรเป็นพิเศษกว่าคนประเภทอื่นทุกคนไม่ว่าเกิดในวรรณะไหน (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 11 ข้อ 116: 87)

พระพุทธศาสนาซึ่งถือได้ว่าเป็นศาสนาแห่งสันติ มีท่าทีต่อปัญหาข้างต้นอย่างไร พระพุทธศาสนายอมรับได้หรือไม่ว่าความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของมนุษย์และสังคม พระพุทธเจ้าทรงมองความขัดแย้งอย่างไร ทรงมองว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์หลีกเลี่ยงไม่พ้นใช่หรือไม่ หรือทรงมองว่าความขัดแย้งไม่ใช่ธรรมชาติของมนุษย์ (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส.

2547: 2) หากคำตอบเป็นไปในลักษณะนี้ พระองค์นำเสนอคำว่าทุกข์ในไตรลักษณ์ และพยายามจะย้ำว่าเราสอนเรื่องทุกข์กับความดับทุกข์ขึ้นมาเพื่ออะไรพระพุทธศาสนายอมรับว่า

ความขัดแย้งเป็นสิ่งจำเป็น (Necessity) ในระดับโลกียวิสัย เพราะความขัดแย้งจัดได้ว่าเป็นทุกข์ของบุคคลและสังคมประการหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมองว่าความขัดแย้งเป็น ธรรมชาติหรือธรรมชาติของสังคมทั่วไป จนอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นของสังคม เพราะสรรพสิ่งในสังคมนั้นแปรเปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลา (อนิจจัง) ผลจากการแปรเปลี่ยนดังกล่าวนี้จึงทำให้เกิดบรรยากาศของทุกข์หรือความขัดแย้งซึ่งเป็นสภาวะหรือบรรยากาศที่ดำรงอยู่ในภาพเดิมไม่ได้

ด้วยเหตุนี้ หากเรายอมรับว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นธรรมชาติของมนุษย์และสังคมในระดับโลกียะแล้ว หน้าที่สำคัญของมนุษย์และสังคมจึงไม่ได้อยู่ที่การหลบหนีหรือสลายความขัดแย้ง หากแต่ยอมรับสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ในฐานะที่เป็นทุกข์ประการหนึ่งของชีวิตและสังคม และแสวงหาคำตอบว่า ความขัดแย้งเกิดจากอะไร นำไปสู่อะไร เราควรจะมีท่าที รวมไปถึงการแสวงหาทางออก หรือหาเครื่องมือเพื่อนำไปจัดการความขัดแย้งให้ถูกต้องตามหลักเหตุผล ตนประมาณ กาล บุคคล และชุมชนได้อย่างไร จึงจะทำให้มนุษย์และสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

เนื้อเรื่อง

การจัดการความขัดแย้งของ คาร์ล มาร์กซ์

ความขัดแย้งมักจะเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ トラบิตที่มนุษย์ยังรวมกันเป็น สังคมเป็นชุมชน ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การพัฒนาทางด้านกายภาพ ความเจริญทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลง ของภูมิสังคม (Social Landscape) ภูมิวัฒนธรรม (Cultural Landscape) นิเวศวัฒนธรรม (Cultural ecology) มีชีวิตวัฒนธรรม (Way of Life) ร่วมกับชุมชนทางชาติพันธุ์ (Ethnic village) (ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม, 2553: 191-196) เกิดการผสมผสานกันระหว่างของเก่ากับของใหม่ จึงเกิดความขัดแย้งกันระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ หรือระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกันเอง ก่อให้เกิดการทำลายล้างกันและกันอย่างน่ากลัว ซึ่งประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติไม่เคยว่างเว้นจากความขัดแย้งเลย ไม่ว่าจะในระดับบุคคล มนุษย์มิได้ถือกำเนิดมาเหมือนกัน แต่เป็นความแตกต่างอันเป็นผลมาแต่พันธุกรรมหรือสภาพแวดล้อมทางสังคม (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2539: 36)

คาร์ล มาร์กซ์ บุตรชายคนโตของไฮน์ริช (Heinrich) และเฮ็นริเอ็ตต้า (Henrietta) เกิดเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ.1818 ที่เรินชิตต์ในตรีเออร์ (Rhenish City of Trier) บิดาเป็นนักกฎหมาย ต่อมาเลื่อนเป็นหัวหน้าศาล ทั้งมารดาและบิดาของเขาสืบเชื้อสายมาจากตระกูลรับไบ (Rabbis) เชื้อสายของไฮน์ริชมาจากไรน์แลนด์ และของเฮ็นริเอ็ตต้ามาจากฮอลแลนด์ คาร์ล มาร์กซ์ ได้เข้าเรียนหนังสือทำให้เขารู้จักนักคิดพวกลัทธิภูมิธรรมและแนวคิดแบบเสรีนิยม นอกจากนี้ยังรู้จักหนังสือคลาสสิกในภาษากรีกและเยอรมัน จนได้กลายเป็นกบฏพวกเฮเกลหนุ่มที่มหาวิทยาลัยเบอร์ลิน หลัง

จบการศึกษา คาร์ล มาร์กซ์ ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการต่อสู้ทางการเมืองในฐานะบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์หัวรุนแรงชั้นนำในไรน์แลนด์ชื่อ Rheinische Zeitung เนื่องด้วยบทความของหนังสือนี้ วิพากษ์วิจารณ์สังคมอย่างรุนแรงจึงถูกสั่งให้ปิดตัวลง

จนปี ค.ศ.1843 คาร์ล มาร์กซ์ ได้ย้ายไปอยู่ที่ปารีส เขาได้ทุ่มเทศศึกษาทฤษฎีปฏิรูปและสังคมนิยมหมายทฤษฎีที่ไม่มีอ่านในเยอรมนี เช่นของ พรูดอง (Proudhon) และหลุยส์ บลัง (Louis Blanc) คาเบต (Cabot) เป็นต้น และได้มีโอกาสพบปะกับนักปฏิรูปอีกหลายคน จนเขาเองกลายเป็นนักเสรีนิยมหัวรุนแรง และได้นำเสนอทฤษฎีทางสังคมวิทยาผ่านงานเขียนในหนังสือพิมพ์และวารสารหลายเล่ม ทั้งในประเทศฝรั่งเศส อังกฤษ อเมริกา เขากลายเป็นคนที่ชื่อเสียง มีนักสังคมวิทยาทั่วยุโรป ปรีक्षाเขาไม่ว่าจะโดยจดหมายหรือตัวต่อตัว หนึ่งในทฤษฎีเหล่านั้น คาร์ล มาร์กซ์ ได้เสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสังคมด้วย (ลีวอิส เอ. โคเซอร์, 2533: 33-50)

การจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี

คาร์ล มาร์กซ์ ได้เสนอแนวความคิดการจัดการความขัดแย้งในมุมมองทางด้านสังคมวิทยา เนื่องจากมุ่งไปที่ความขัดแย้งที่มีฐานมาจากความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคมทุนนิยม คือการยอมรับการมีอยู่จริงของระบบชนชั้น คาร์ล มาร์กซ์ มองว่าชนชั้นปกครองมีลักษณะที่กดขี่เอาเปรียบ รังแก ชนชั้นใต้ปกครอง แนวความคิดการจัดการความขัดแย้งจึงเป็นการสลายชนชั้น สร้างความเท่าเทียมกันทั้งด้านการผลิต ต้นทุนการผลิต และสิทธิประโยชน์จากผลการผลิต แนวความคิดการจัดการความขัดแย้งของ คาร์ล มาร์กซ์ แม้จะดูเหมือนสมบูรณ์แต่ก็ยังเป็นแนวคิดที่อยู่ในโลกอุดมคติ เพราะตราบจนปัจจุบัน ระบบชนชั้นก็ยังปรากฏให้เห็นในแทบทุกสังคม การสลายชนชั้นตามแนวคิดของ คาร์ล มาร์กซ์ จึงเป็นแนวคิดที่ยากต่อการนำมาใช้จริง

แนวคิดของ คาร์ล มาร์กซ์ จะพื้นฐานไปสู่การปกครองแบบรัฐเผด็จการ หรือคอมมิวนิสต์ แม้ คาร์ล มาร์กซ์ จะปฏิเสธว่าตัวเองไม่เห็นด้วยที่จะมีการปกครองแบบรัฐเผด็จการเต็มรูปแบบ คาร์ล มาร์กซ์ เห็นว่าลัทธิคอมมิวนิสต์แท้ๆ นี้จะเกิดขึ้นทีหลัง คือว่า จะถึงขั้นตอนหัวเลี้ยวหัวต่อของสังคมนิยม(Transitional Stage of Socialism) ซึ่งเป็นขั้นตอนเผด็จการของชนชั้นกรรมาชีพ (Proletariat Dictatorship) ขึ้นมาก่อน จากนั้นรัฐของพวกชนชั้นกรรมาชีพก็จะ “ร่วงโรยไป” เมื่อได้บรรลุถึงสังคมที่ปราศจากชนชั้นแล้วนั้น ลัทธิคอมมิวนิสต์นี้ก็จะป็นขั้นตอนสูงสุดและสุดท้ายของการพัฒนาสังคม เนื่องจากว่าพลังที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งของชนชั้นจะไม่มีอีกต่อไป และก็จะไม่มีความจำเป็นต้องมีวิวัฒนาการที่จะก้าวต่อไปอีกแล้ว (ทองใบ ธีรานันท์ทางกุล, 2558: ออนไลน์)

คาร์ล มาร์กซ์ ยังบอกว่า การผลิตและการกระจายความมั่งคั่งทางวัตถุภายใต้ลัทธิคอมมิวนิสต์นี้ จะเปลี่ยนจากแบบพื้นฐานของลัทธิสังคมนิยมที่ว่า “ทุกคนทำงานตามความสามารถ และได้รับส่วนแบ่งตามผลของงาน” (From each according to his ability, to each according to his work) ไปสู่อีกระบบหนึ่งที่ตั้งอยู่บนฐานของหลักนิยมคอมมิวนิสต์ที่ว่า “ทุกคนทำงานตาม

ความสามารถและได้รับส่วนแบ่งตามความจำเป็น” (From each according to his ability, to each according to his needs) การปฏิเสธระบอบคอมมิวนิสต์โดยการอ้างว่า รัฐอุดมคตินั้นอยู่เหนือระบอบคอมมิวนิสต์ แต่ก็ไม่สามารถอธิบายความชัดเจนในระบอบการปกครองที่ไร้ความขัดแย้งทางชนชั้นได้อย่างสมบูรณ์ การสลายชนชั้นของ คาร์ล มาร์กซ์ และแก้ไขความขัดแย้งด้วยระบบ จึงถูกมองว่าจะนำไปสู่ระบบ “ทุกคนทำงานตามความสามารถและได้รับส่วนแบ่งตามความจำเป็น” เป็นรูปแบบคอมมิวนิสต์ที่มีลักษณะเผด็จการมากยิ่งขึ้น กับทั้งจะสร้างความขัดแย้งในการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างรุนแรง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจะนำเสนอการจัดการความขัดแย้งโดยแนวทางพุทธสันติวิธี เพื่อเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งสำหรับการจัดการความขัดแย้งในสังคมต่อไป

“พุทธสันติวิธี” ในบริบทนี้ หมายถึง แนวทางสันติแบบพุทธ คือการสร้างสันติภาพด้วยหลักการของพระพุทธเจ้า คือการสร้างสันติภาพจากภายในสู่ภายนอก เป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งหรือการตอบโต้ในแต่ละสถานการณ์ โดยปราศจากการใช้ความรุนแรงต่อคู่กรณี โดยเฉพาะอย่างการประทุษร้ายต่อร่างกายและชีวิต โดยผู้วิจัยจะนำเสนอในประเด็นต่างๆ ที่สอดคล้องกับบทที่ 2 เพื่อให้เห็นความสอดคล้องและแตกต่างควบคู่กันไปกับแนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์ แต่จะนำเสนอเฉพาะในมุมมองทางด้านพุทธสันติวิธีเท่านั้น

ความหมายของความขัดแย้งเชิงพุทธ

จากการศึกษาในพระไตรปิฎก อรรถกถา และคัมภีร์ต่างๆ ทางพระพุทธศาสนานั้น จะไม่พบคำในภาษาบาลีที่แปลว่าความขัดแย้ง โดยตรง แต่จะมีคำอื่นในภาษาบาลีที่มีความหมายในลักษณะที่เป็นความขัดแย้งหรือบ่งบอกถึงความขัดแย้ง พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส ท่านได้จัดกรอบเกี่ยวกับประเด็นที่ว่าด้วยความหมายของความขัดแย้ง ในมิติของพระพุทธศาสนาได้ 2 ประเด็นหลักๆ กล่าวคือ ความขัดแย้งในแง่ของธรรมและในแง่ของวินัย (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2547: 9-24)

ความหมายของความขัดแย้งในแง่ของธรรม

ความขัดแย้งในแง่ของธรรมนั้น ในที่นี้จะมีความหมายในระดับโลกียธรรมเท่านั้น ซึ่งหมายถึง การที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีความต้องการ ความเห็น การปฏิบัติ ค่านิยม และโครงสร้างที่มีความขัดกัน ไม่ลงรอยกัน หรือแตกต่างกัน จนก่อให้เกิดการบาดหมาง ทะเลาะ และวิวาทกัน ความหมายของความขัดแย้งในแง่ของธรรม มีหลายนัยด้วยกัน กล่าวคือ

1) ความขัดแย้งในความหมายของ ความบาดหมาง ในภาษาบาลีใช้คำว่า ฆณฑนสำหรับ กิริยาอาการเกี่ยวกับ ความบาดหมางนั้น มักเป็นอาการที่เกิดขึ้นภายในจิตของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นปฐม หลังจากนั้นจึงสำแดงออกเป็นความขัดแย้งในลักษณะอื่นๆ ต่อไป

2) ความขัดแย้งในความหมายของ การทะเลาะ ในภาษาบาลีใช้คำว่า กลห กิริยาอาการที่เกี่ยวกับการทะเลาะนั้น การวิเคราะห์ตามนัยที่ปรากฏในภาษาบาลีพบว่า การทะเลาะเป็นอาการที่

คู่กรณีได้แสดงออกทางกาย เช่น การตบตี ชกต่อย หรือการทำร้ายร่างกายในลักษณะต่างๆ เป็นต้น และการแสดงออกทางวาจา เช่น ดูหมิ่นเหยียดหยามคู่กรณี หรือด่าคู่กรณี เป็นต้น

3) ความขัดแย้งในความหมายของ การแก่งแย่ง ในภาษาบาลีใช้คำว่า วิคคห การให้ความหมายของคำว่า วิคคห ในลักษณะนี้ ทำให้มองเห็นภาพของการแก่งแย่ง ได้อย่างชัดเจนว่า เกิดจากการที่คู่กรณีนั้นพยายามรักษาวัตถุประสงค์และความต้องการของตนเอง ด้วยการย่ำเตือน หรือตอกย้ำให้คู่กรณีได้เห็นถึงความผิดพลาดที่เกิดขึ้นตั้งแต่มีการทะเลาะกัน ข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับกิริยาอาการอันเป็นที่มาของการแก่งแย่งกันนั้นก็คือ อาการที่คู่กรณีใช้ความพยายามเต็มที่ในการแย่งชิง หรือฉกชิงสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยกาย วาจา และใจ ในขณะที่เดียวกันก็พยายามรักษาจุดยืนของตนเองโดยมิได้สนใจจุดยืนของคนอื่นๆ

4) ความขัดแย้งในความหมายของการวิวาท ในภาษาบาลีใช้คำว่า วิวาท อย่างไรก็ตาม การวิวาทนั้นถือว่าเป็นผลต่อเนื่องจากคู่กรณีพยายามที่จะยึดถือ และยึดมั่นในจุดยืนของตนเอง หรือบนพื้นฐานของความชอบของตัวเอง แล้วจึงพูด หรือนำเสนอวิธีการที่ต่างกันออกไป เมื่อต่างฝ่ายต่างพยายามที่จะยืนยันในวิธีการของตนเอง โดยการให้เหตุผลเพื่อย้ำถึงจุดยืนของตนเอง

5) ความขัดแย้งในความหมายของการมุ่งร้ายกัน ในภาษาบาลีใช้คำว่า เมธคา จากกรอบเบื้องต้นเกี่ยวกับความขัดแย้งในความหมายของการมุ่งร้ายนั้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมที่สื่อแสดงให้เห็นความรุนแรงที่ปรากฏ ที่ก่อตัวจากการวิวาทกันของคู่กรณี ในสถานการณ์ที่ทั้งคู่ไม่สามารถหาทางออกด้วยเหตุผล หรือการไกล่เกลี่ย หรือเกิดจากการที่คู่กรณีเกิดอารมณ์ชั่ววูบ จึงตัดสินใจฆ่ากัน หรือทำร้ายกันด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งจนทำให้คู่กรณีเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรง

6) ความขัดแย้งในความหมายของการถกเถียงกัน ในภาษาบาลีใช้คำว่า โวหาร คำว่า โวหารในบริบทที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งมีศัพท์อื่นนำหน้าคำนี้ ดังที่พระอรุณกถาจารย์ได้นำเสนอว่า “สองบทว่า วิพจตาย โวหาโร ได้แก่ โวหาร (คำพูด หรือบัญญัติ) เพื่อประโยชน์แก่ความทุกข์ทางจิต (พูดให้เจ็บใจ) ได้แก่ ผรุสวาจา (ด่า)” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม6 ข้อ1: 613)

จากการให้คำจำกัดความ หรืออธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับคำว่า “โวหาร” นั้น ทำให้พบว่าโดยปกติทั่วไปนั้น มนุษย์สื่อข้อมูล หรือนำเสนอข้อมูลเพื่อโน้มน้าวให้คู่กรณี หรือบุคคลอื่นๆ ให้เข้าใจประเด็นที่ตัวเองต้องการสื่อ แต่ถ้อยคำที่นำไปสู่ความขัดแย้งในขณะที่คู่กรณี หรือบุคคลทั่วไปพยายามทำก็คือ การแสดงออก หรือสื่อถ้อยคำที่เจ็บปวดด้วยถ้อยคำที่รุนแรง ด้วยการกล่าวถ้อยคำที่สื่อเสียดดาคนอื่นให้เจ็บใจ เสียหน้า หรืออับอาย ผลจากการสื่อในลักษณะดังกล่าวนั่นเองจึงกลายเป็นถ้อยคำที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง

องค์ความรู้และนวัตกรรม

แนวคิดการจัดการความขัดแย้งของ คาร์ล มาร์กซ์ มุ่งไปที่สาเหตุของความขัดแย้ง คือ การมีอยู่ของชนชั้นในสังคม ซึ่งก่อให้เกิดผลในเชิงลบ เพราะเกิดการกดขี่ของชนชั้นปกครองและชนชั้นใต้ปกครอง มีการดำรงอยู่อย่างแบ่งพรรคแบ่งพวกของคนในสังคม ทำให้เกิดการต่อสู้กันของมนุษยชาติเช่นเดียวกับสงคราม ก่อให้เกิดการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน ความขัดแย้งในทัศนะของ คาร์ล มาร์กซ์ จึงเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม ชนชั้นที่เกิดขึ้นใหม่คืออำนาจรัฐที่ยิ่งใหญ่จนไม่สามารถต่อกรได้ แม้ในปัจจุบันจะมีนักวิชาการด้านสังคมวิทยากำหนดชนชั้นใหม่ขึ้นมา คือ ชนชั้นกลาง แต่ก็ไม่ได้ลดระดับความรุนแรงของการกดขี่ชนชั้นล่างได้เลย กลับยิ่งทวีคูณเป็น 2 เท่า เป็นการกดขี่ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น คาร์ล มาร์กซ์ จึงเสนอแนะวิธีการจัดการความขัดแย้งด้วยการยกเลิกระบบชนชั้น สร้างความเสมอภาคให้เท่าเทียมกันทั้งสังคม กระบวนการผลิต ต้นทุน ผลกำไร วิธีการผลิต ควรทำให้มีความเสมอภาค คาร์ล มาร์กซ์ ได้เสนอแนวคิดสังคมอุดมคติขึ้น สังคมอุดมคตินี้ คาร์ล มาร์กซ์ ได้ปฏิเสธระบบการปกครองเผด็จการโดยรัฐอย่างสมบูรณ์แบบ คาร์ล มาร์กซ์ เห็นว่า หากเป็นเช่นนั้น การกดขี่ก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่า แนวคิดของ คาร์ล มาร์กซ์ น่าจะเป็นรูปแบบประชาธิปไตยแบบสมบูรณ์แบบที่ยังไม่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

อภัยทาน เป็นคำในภาษาบาลี ประกอบขึ้นจาก อ+ภย+ทาน หมายถึง การให้ความไม่มีภัย หรือปลอดภัย ได้มีการกล่าวถึงอภัยทานในพระไตรปิฎกว่า อภัยทานนั้นแท้ที่จริงก็คือ ศีลห้า นั่นเอง ซึ่งเป็นการให้ที่เป็นมหาทาน คือ เป็นทานอันยิ่งใหญ่ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในอภิสังขสูตร และผลที่ได้รับจะเป็นห้วงบุญห้วงกุศล นำสุขมาให้ ให้อารมณ์อันเลิศมีสุขเป็นผล เป็นไปเพื่อสวรรค์ ย่อมเป็นไปเพื่อสิ่งที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ เพื่อประโยชน์เกื้อกูล

เพื่อความสุข พระไพศาล วิสาโล ให้ทัศนะเพิ่มเติมไว้ว่า การให้อภัยไม่ใช้การลืมอดีต แต่เป็นการไม่ยินยอมให้เหตุการณ์ในอดีตมาทำให้เราต้องทุกข์อีกต่อไป สามารถนำอดีตมาใช้เป็นเครื่องมือเตือนใจว่าการบ่มเพาะความโกรธความเกลียดนั้น ล้วนทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคนต้องเป็นทุกข์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวเราเอง

สรุป

ความขัดแย้งของ คาร์ล มาร์กซ์ และความขัดแย้งในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กันในประเด็นที่เกี่ยวกับชนชั้น แต่พระพุทธศาสนามีแนวคิดในลักษณะของความขัดแย้งที่หลากหลายออกไปอีกเป็นความขัดแย้งในเชิงความเห็น ความขัดแย้งในด้านจริยธรรม ความประพฤติ รากเหง้าของความขัดแย้งในพระพุทธศาสนาจึงมุ่งที่ทัศนะหรือความคิดเห็นภายในตัวบุคคลมากกว่าการแบ่งปันผลประโยชน์และความกดขี่ระหว่างชนชั้น เมื่อรากเหง้ามีระดับความละเอียดที่แตกต่างกัน การจัดการความขัดแย้งจึงเป็นประเด็นที่แตกต่างกันด้วย กล่าวคือ

คาร์ล มาร์กซ์ มุ่งที่การยกเลิกระบบชนชั้นหรือการปฏิบัติชนชั้นและสร้างความเสมอภาคทางด้านกฎหมาย ถือว่าเป็นรูปแบบการจัดการความขัดแย้งเชิงกายภาพ ส่วนพระพุทธศาสนามีรูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี คือ การสร้างทัศนคติ (ทฤษฎี) และความประพฤติ (ศีล) เป็นการจัดการตนเองมากกว่าการจัดการสังคม ถือเป็นรูปแบบการจัดการความขัดแย้งที่ผสมผสานทั้งด้านกายภาพและจิตภาพควบคู่กันไป ซึ่งจะทำให้เกิดความยั่งยืน มั่นคง เพราะเป็นการสร้างสันติสุขที่เกิดมาจากภายในจิตใจของผู้คน

บรรณานุกรม

- พระไตรปิฎกภาษาไทย. (2539). **ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศิลป์ชัย เชาว์เจริญรัตน์. (31 มกราคม 2558). **จันทาล: ระบบชนชั้นของศาสนาที่กลายเป็นปัญหาสังคม**. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2563, จาก: <http://www.oknation.net/blog/Nomades/2013/08/05/entry-1>
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2547). **รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี: ศึกษาวิเคราะห์กรณีลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จ.เชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์. พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม, เรือนไทย บ้านไทย. อ่างใน พิชัย สดภิบาล. (2553). การจัดการความขัดแย้งตลาดบางหลวง ร.ศ.1221. **นักบริหาร**. 30 (3), 191-196.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2539). **สันติทฤษฎี/วิถีวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ลิวอิส เอ. โคเซอร์. (2533). **แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา** ตอน คาร์ล มาร์กซ์, แปลโดย จามะรี พิทักษ์วงศ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทองใบ ธีรานันท์ทางกุล. (31 มกราคม 2558). **แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองในระบอบสังคมนิยม: คอมมิวนิสต์**. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2558, จาก: www.rear-admiral-thongbai.blogspot.com/2010/12/แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองในระบอบสังคมนิยมลัทธิคอม.html